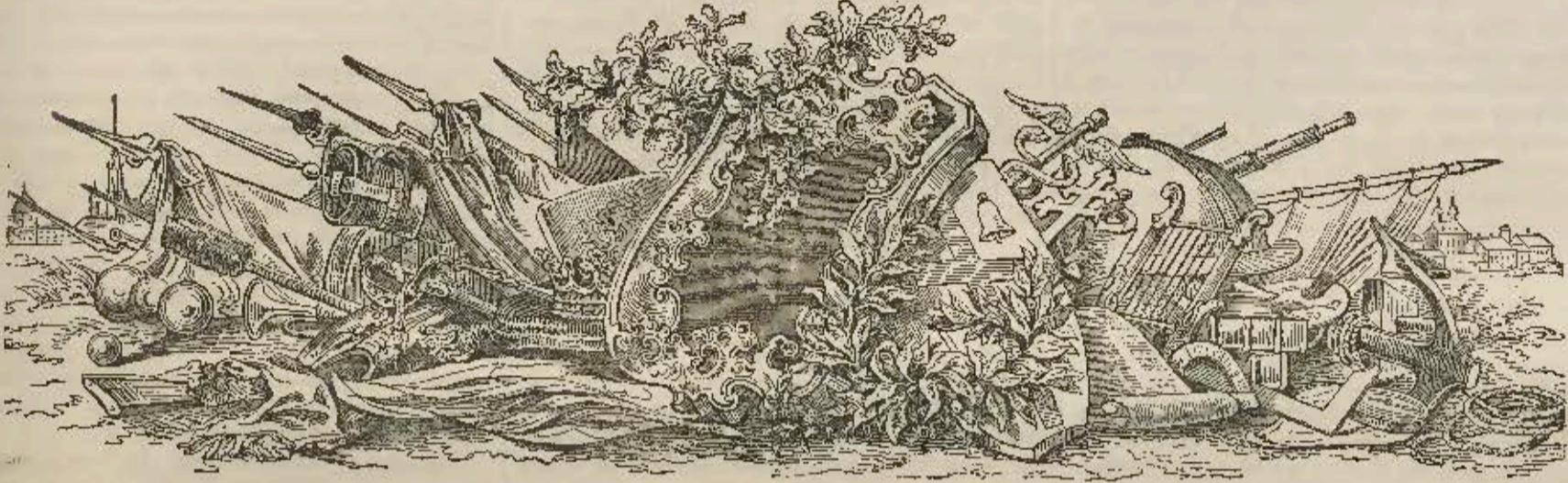

Emilia

Empress of the Sun

ՓԻՒ 13

2 ԱՊՐԻԼԻ (21 ՄԱՐՏԻ)

1855

ԲԱԳԱՆԻ-ՇԱՀԱՐԴՅԱՆ

ԱՆԱՏՐԻԱ. Խաղաղութեան մասին, անոր առաջած յայտնիքնեա գաղաքարի ու պատմական յարադրութեան մեջ ունենալու ու պահպանութեան մասին է: Մասնիւթեան մեջ հասանաւութեա շատութեան կազմութեա ու լայն կարգաւորակայց ձևաբարութեանը: — Տրամադրութեա ու ի վեհ Ա յանձնութեան կա դրույթ: — Ա յանձնութեան ի իշխանութեան մասին առաջարկութեան մասին է: Պատմական յայտնիքնեա շատութեան կազմութեա ու լայն կարգաւորակայց ձևաբարութեանը:

126. ԵՐԵՎԱՆ - Ամրոցին հական զետիւառություն

四百四十一、*Naevius* *Carmina* *satiricorum* *tristis* *quae* *quadrupliciter* *in* *quatuor* *partes* *divisi* *opus* *est*

ФИЛОСОФИЯ: Учение о природе и обществе, о бытии и небытии, о мире и номинации, о земле и небе, о земледелии и промышленности, о науках и искусствах.

$$T_{\alpha\beta} = \partial_\alpha f_{\beta} + \partial_\beta f_{\alpha}$$

ԴՐԱ ՎՐԱ ՏԵՍ. Աղքատակի զբէ ժխնդրութեմն մէ:

II 1120

160 of 219 pages

[[14]] օրէնք ի վեր խաղաղոթեան յշյուրը սպառ-
կացան, եւ աղջ ապագրութեան մասն ըներն որմաք
տիր մը յառաջ պատերազմի փողերն եղած էին,
Տիմակ խաղաղութեան աւետաբերներն են: Աս փո-
փակութիւնն անուանակցու Աթեննոցի ժողովին
աղջեցամենէն յառաջ էինած է: Առողջ է անոր
քայ գետ շատ բան չենք դիմեր, բայց դիմուուած
քիչ կը ցուցընէ որ Գաղղիսիք, Աւասրիացի եւ Աւ-
գանքիք էրը ափօխանները հաշու զգածմունք ունին
և կատարեալ միաբանութեանին կը գործէն, եւ
Խուսանանի երեսիտիսանները ոչ իրենց կրուսնե
զարուսն են ամեն բանն ընդունելու, որն որ իրենց
մէջ հայտնօթն եւ անոր տէրութեան պատաշոյն վասու
մը լիբերեր: Տեղի կողուցն ըստիքիներն աս երեսայի-
մը ըստ կը հասանան, եւ ապահովակեալ կը կար-
ծենք, որ խոսակրամիւթիւններն բրուտիք եւ շափա-

որ հիմնաց վրայ սկսած են. Առաստանական տեղին միցին կը խոզրին, որուն որ պատուա, որ եղանակու լինաց զիշտնիլ. պամապ' իր Անը ծովուն վրայ անեցած է ովանդին զօրութեան չափուորութիւնը: Ան աստանիոյ չէ որ Երեւելքի ազգահայտնամեջ եւ Կոստանդնուպոլիսց անկախ թեամալը կը սորունաց. այլ Խուսաց նաւատորմիջն, որուն Աւ. աստանիոյ առ պահով առանուանաբան մին է: Ինչ որ նոր զաշնագրութիւններով Առաջաց ծովական զօրութիւնը կինաց այնպատի բերութիւն, որ աստան Դրան ծովական զօրութեան գլմ բան մ'ընել կազմնացը, իր վաճառականութիւնը պարսպանելաց բառական լւաց: Ան առանձ երեւ տերութիւնը ինեն ունենաց նուա-

Առաջին մասը որ կը կազմենք, ամենէն աղեկ պարբերութեա առնեած են: Եօս սեպական են:

Ներ արդեն վերցուած էն կամ վերնալու վրայ էն
եւ քննութեանց ասպարեզը շատ սահմանառուած
է : Ինչու որ կը գրացամի՝ Արենացի ժողովը չըր-
երաշխաւութեան իմաստն ու տարածութիւնը ու-
րոշչը և հաստատելու համար միաբանած է : Այս
պէտք կը խօրհրդած է ժառանաւ ու հերու, բայց կը ք-
նանք հու տեղը ուրիշ խօրհրդած ու թիւններ ու ա-
ւելցնել թէ, թէ արեւ երկի դուշնակից մէծ ու-
րութեանց ու նեցած առ աղին եւ զինաւոր նպաստի-
ներն մէկն անուարակից ան է, որ Երեւանի առա-
ջնագիրներն ան աշխարհական թեան խօրհուրդներն
զգործիք Առաստան Պետքու Մէծէն եւ Կոմարդին-
ք էն իբրև Տառամեդութիւն ընդունած է : բայց
ուրութեանց դիսան նպաստիկ բացարձակագործ
միայն ասի չմկրնար ըլլալ, հետախոսին հսկան Երե-
ւանի մէջ իրուկան աշազին զօրութիւն մը ժօղված
է, որուն պետք է որ ուսչնն դրուի : Երեւանուոր
միջն Խարսչայի մէջ ալ, Շառուասան նշնչիւ ա-
հացին բարրական զարութիւն մը հաստատած է,
առ ալ պէտք է որ խօրակուի եթէ չ'ալզուիր որ
խօրագութիւնը միայն ամենուան զիշերուան երացի
գառնոց, որն որ առաջին հուռու խօսելուն կ-

Վերմանիսի վիճակն ու յուրաքերռութիւններն
տևառուն աչքը բացին: Մինչեւ հրձու կը մտածաւ եք
որ Յունաստանի թուգաւորութիւնը, Անդր.իսի իշ-
խանուն թիւնը եւ Պալատացի (Անմէննեկրպի) Վա-
տիքացութիւնը Առաստանի ազգեցաւթեան տոկ-
է: Իսպա ու ոք կը հաւասար որ տնօր ազգեցաւ-
թիւնը՝ պարագիտ թիւնիշխան եւ շատ հնի Քահանական
տերը ի մեր պնդաք մեծարյ եղած զ Երևանական
տերութեանց սիրոն ալ թափանցած մաս ը լոյն
որոնց իշխաններուն եւ մողագոյց ցեղերը պատ-
մութեան մեջ մեծարածօք եւ փառ ոք իր իշուուն,
պատպիսի առանձինք՝ երբ որ Անկիմի հմտութիւն ու Շեն-
իք Խանին բանակինքն ուն տերութեան խոպանե-
րուն կը տիրեին՝ որոն որ գետ երկու տարի յատա-
ւառորդէ աշխարհականքնեան Տակեուն վրայ կե-
ցուն եք:

Պետք միերի դաշնաւորութիւնը միայն վրեւելը պաշտպանութեամ համար չէ, հասկա միջին եռոպոցի ալ, որեւէ լը Խաւաստանի զինաց գեմ, իսկ արեւմնաք անոյ բաղդաքակոն զօրութեածն գեմ, որով ակարները բոլորովն իրեն հօգնեանալու այս ուներ Կրեմանցի մեծ դաշնաւորութիւնն իրեն գործը ըստ և ըստ պիտիցի իրական բանութիւնն գեմ՝ կրոկնեա գիմազրութիւն ընելու, և բարօպական զօրութիւնն ան առեն ի զործ զնեցրի և կր որ բարօպական բանութիւն մը ուսանոց և բարօպոց տէրութեանց հաւասարակառութիւնը փոփախութէ:

Սակայն կը տեսնակ թէ հրմայ ալ, որ խա-
զակ թիւ կարդիտ թեան գունէն դոցէ արդէն
անք մաս բայց, երբովական մէծ գաշնաւորու-
թիւնն անձնահայ պատճեն է առաջ կատարու-

կը ջանայ. զերսուտական տէրութիւններն ալ ուն
վիճակին մէջ խօժելոյ համոր եղան ջանքերն ու
աշխատութիւնները, որուն մէջ մանելոյ թէ բա-
րենց տունքն եւ թէ ընդհանուր էւրոպյան շահը
շատոնց ուկոր եր զիրենք յորդպատճ ըլլալ՝ մինչեւ
հիմնէ ալ գեւ չեն զարդած. զարձալ կը տես-
նելոր որ բանակցութիւններն այնպիսի տէրութեանց
հետ ալ գեւ կը շարունական ո՞ւ որունց հետ պատ-
րազմի խոնդիրը մերձաւոր յարագելութիւն մը շանէի,
նշագրէն ևն Ապանփայի, Փորմաւկայի, Վախոնի, Եւ
այլ, տէրութիւնները: Խնդիրը մէկ կողմանէ դրայն
զիստուած կը լլաց՝ թէ որ կազմուելոյ ըլլաց որ ան-
տեսն միայն առ տէրութեանց նիւթեական օգնու-
թիւնը կը վիճուառի երբոր Արենայի, ժողովր
բաղադրուած վախճանին հասնելոյ ըլլաց, հասա
պատերազմն աւելի եւ ա ընդարձակելոյ հարկ ըլլաց:

Չէ, եւանձ ջանքերն ու աշխատութիւնները քա-
շարուկան ան մէն մասն նույն ընդուրձակելոյ, դաշ-
նաւուոր թիւնք հասաւույու ու էւրոպան պի տաս-
ել զրութեան գէմ միարաներոյ համոր է՛ որուն
մէջ վերջին տարբերու Առասաւուն իրօք կը գտնուեր,
եւ որն որ շատ մէն ընդուրձական թիւն կրնաք հաս-

Նիկ՝ թե՞ որ, քաղցր գնոց մէջ մաստ և բորբոքյնի
սպառիը յանձնործ այնպիսի կիրազով մ' ազգաց իրա-
ւաց դէմ՝ զործելու չըլլար, և անօյ մէծ տէրու-
թիւնները պարունակները կատարելու եւ պէտք եղած
գիւմագրաթիւնն ընկելու շարժած ու ստիպած չըլլար։

Եւրոպական մէծ կաշուուորթիւննը միայն որպա-
տերադմին տիւած միջոցն համար չէ, այլ նաև
անոր հօտեւն գայու խաղողութեան ժամանակին
համար է ։ միայն զինադրութիւնը ընելու նիգակակ-
ցութիւն չէ, հապա զինուորաբար պաշտպանողը
թեան զանառութիւնն է ։ Կր զործքը՝ Աթենացի
մէջ խաղաղութեան հաստատուած օրը չիշմէնուոր,
այլ իրեն նպաստին իր օրհնութիւննարեր դարձնե-
նիրու ու ազգեցութիւնն աւելի լւս ընդարձակել է,
չէ թէ միայն արեւելքի հնանգին, այլ նաև արեւ-
մատի խօնացուու համար։

— « Երեխել շըստ ամիս է որ բերնէ բերոն կը պարզաի աս ժաղավորեան զցցցըր, թէ արեւ և աւեան մածութեամբ ինքնեն իրբեւ խաղաղավորեան երբորդ էւ տին երաշխաւ որս թիւն Աւեւառօփիցին քանդումը թուասատանէն կը դաշնամունքն է քանի որ Աթենացի ժողովը գումարուած չէր, քանի որ Կորինթ մը մարտիչ էւ պքի մը օրէ որ կը սպասուեր, առ համբաւ անորդել կիւնար տարածուիյ: Բայց Հինուկ, որ աւերանձիւները ժողովուած են, որպէս զի գործնականութեան որոշ վիճակ ան երաշխաւ որութեանց վրայ, որոնդույ Արեւ էւ Առ սոյց յարձակութերէն պիտոյ ապահովուի, Հինուկ պէտք է որ ժաղավորական ապահովութեան հիման է:

Եւ ան ըստոքին քանդակ մը չէ՝ որ աելութիւնները
հուսաց Ան ծովուն փայ ունեցած տէրութիւնը
շափառերեւ։ Համար կը բաղձան։ Փարփզէն եկած
վերջի յիշըն ասոր նոր միջոցաթիւն որ կու անն
Փէյն (Յառնալ ու Ա. Տէ՛)։ որ Կաղղիսցի կատա-
գորութեան քերանն է. կը յայսնէ որ Տաճկաստանի
ապահովութեանը համար Անապ Անապութիւնն կօրդնանում
Հարկաւոր չէ։ Աս յայտաբարութիւնը մեծ նշանա-
կութիւն ունի, որովհետու պանդիստ տերութեան մը
կ'ելք որն որ անենէն աւելի իբրաւնը ունի շնորհա-
ման կանոն ուղղեցու ան պատերազմի պակարգիւն, ո-
րուն մէջ այնուոր քաջութիւն ցուցուցու է ևս ո-
րուն մինչև Հիմակ դեռ տէր է։

կը տես անեն, իրանք ըստեւ, որ ժամանին մէջ եւ բոլոր
կեան վայ ուխտեց կամ արդէն սկսուած քննու-
թեան նշանանի երեք գաշնակից տերութիւններն
երարտ ըստրովնն պարան են:

Ուսափի օր չնորհակալութեան տրժանի և աս շա-
փառութիւնը, զորս օր Կայսերական ամիսութիւնը
պանդիս վայրինի մը մէջ կը լայտնէ, օր չէ թէ
միայն կատարեալ զիւուրական զիբքի մէջ և, ոյլ
նաև, իր ըստր հակոյանեւ զօրութիւնը պարզեցը
վայ է, պանչափ աշ իրաւունք ունի որ իր հակուա-
կորին ճանցուի է, գաշնակիցներն ոչ ազգու ե-
ղանակառ սպեն, որպէս զի հասորակաց վայրէանին
հասնին:

Աւելու եւ առ առ հաստիքակ Ենթադրուած իրաւու
պահանջման վերեազգութ, խաղաղութեամ երեւայթ-
ները շատ կը զգանան, ի մերոց այսը ամենայնին
պէտք չէնք զմեռ թե եթե և ամբու յայներու տակ: Պա-
հանջման կրները, գործիք Առաստանի կատարելու
պիտի ուղարկեն՝ կողմի քանզմանէ նուազ երեւայթ-
եւ նուազ ծանրակիրա չեն:

Առաջ Մեր ծովու վաս ունեցած ծովական զարութեան շախառութիւնը՝ պարզ Խառը մը միայն պահի չներց. եւ մինչև Տիգանի աշխատհքիս մէջ ոչ ոք ապահով է որ տերաբիեածց առ բանիս նկատմամբ Առանաստանէն պահանջնելու բաղադրդին երաշդիւորութիւններն անկից յօժմակամ պիտի կուտրաբն չէ ու պոլ ձեռք ըներելու հարկ պիտի ըլլոց.

— Պատահեքուս պրազմ կը զբնի, որ առջազ
բաղադրատէններուն մէջ զյս բարը կը պարտի թէ
շրու պացաններուն առջի իւսին երաշխառորդ թիւն
մ'ուննեալու. Համար էրեք աւքութիւնները կ'ու զի՞ն
կազմեն ու. Խորսից ամուր բերգիւով անհաջողներ.
և Գերաննահան գաշնակցութեան բերգիւով պէս
պաշտօնա աւքութիւննեց ցորդուն պահպանէ:

— Ո՞սկեց մայր ար սրբայ շառաւաք գր
կը հրատարակէ, որուն մէջ պլիսուորաբար տիթիս
մուսքը բնեան արժանի է ըստծը, թէ Դիկո-
զցան կապորք քայլքականացեալ Պետրոս Ա. ե-
ղան Էր, որն որ առանց Ներզագամութեան զգած-
մունքը մ'ունենայու, թագաւորութեան էութիւնն իր
անձին վրայ թանաքացած կուտ մարմացած կ'ուզէն
ցուցնեց, իւ վախճանն ոն էր, որ վլւրպան կենա-
րական քահանցապետութեանը ծառց եւ սպակ
ընէ:

Վերաբնակում զաշնակիցներուն հետ իրբեւ գետ
անշաքամհամերսու հետ կը վարուեմ : Աւստրիայի
տապահական կողոքին ամենէն յառաջ առ յանձնանե-
չութիւնը մերժեց : Եւ նիշողայս կոյուղ ճանք խաղա-
լութեան դժուար ուժեւու լիքու : Նշանակութիւնը ինչ
հայտնական կործան լաւագութիւն շնորհ եւ հաշորար
ժամանակակիցներուն զնուաց ու բանեւ :

— կոստանդնուպոլիսէն Սարսի 12ին՝ ալաքինացի

պաշտոնական իշխանութեան հասնելոց համար ըստ
Հնագիտական վեց Առաջին դաշտի առանձի կը
զիմէ: «Առ միջոցից մեջ Վաղարշիցի իշխանութե-
առ մենամասները մեծ զբանահանութեան
մէջ են, Հրանտիկուան իշխանացես Աթերքէց իշխանուց
վար ճգնելու: Առ իշխանութեան հետամասն ա Պայտա-
ները շատ են, եւ իրենց բանապիտի խններն ու
հնագիտները շատ տեսուի եւ շատ բարակ են: Ի դայն
Աթերքից շեն մ Տէտամասներ կան: 1. Եղերսանուր
Աթերք (Քայլուա - Ազգի լուսած), 2. Եղերսուր
Աթերք (Պորորարչին լուսած), 3. Եղերսուր Աթ-
երք՝ առ մի իշխանապետաց, 4. Կոստանդնուպոլաս Աթերք՝ առ
Փայտամատի (Պայտիական Փայտատապն) մաները, եւ 5.
Յովհաննեսու Աթերք՝ Սամասի կոստակաց: Պր. Փա-
տաս եւ իր կոստակիները, Նոյնպէս համաւայր
Առաջին Փայտուարի 26էն ի վեր Կոստանդնու-
պոլիս են: Խառըդ Փաշան (2ուրբ կամ Զայդաբո-
րին) Յամբաննես Աթերքին պաշտամնը, ասոր չետ
մէկունդ Դոյջն մայրագոտագը կը սպասուի: Ակրօյն-
շայ, ժամանակիցն առ աշ կաւեցընէ, որ Աթերք-
պէտին զէմ եղած զայդարտութիւններուն Աթերքնա
անսարքը ուրիշ աւքով պիտու նոյնուր:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՂՐԵՐ
Խօսէր Փաշան Թուսաց գէպ ի Թերերովի և Սոյը
առանց երկու ճամփանեցը Մարտի 14-ին զօրբավ
լրահանելու երած առևնո՞ւ Թուսաց ձիաւոր զօրաց
չեա հառոց բանուիր է, արոն մէջ երկու հօգմն ալ
յաղթութիւնն իրեն կը սեփականէ : Առամբիքի դաշ-
դիսկան ձիաւոր զօրաց բաժնիւ, նշյալքս Պուշկին
իրոցի տաճկական հեծելազօրը գեա և վիտթօրիս
չեն հասեր . ան առեն հնն պիտ' որ երթան՝ երբոք
կօմնը Պատան յորձուիզական զոտերացը կը սկիի :
Ըս վայրկենին մէջ գետ պաշտպանողական զրից մէջ
անցողբողդ կը կինու :

Աւատառութիւնս ուստ որդաց արքաքարձաններէն գուրը
եղած բարձրութիւններուն մայս ապրիլս Առևաց
կազմակերպութիւններն առնելու հա-
մար՝ գաղնաւորաց անխոնչ կորիներն ու յարձա-
կութեալ ըլ կը շարունակուին: Դաշնուառք երկու ան-
դամը (մերկի անգաման Պարտի 17ին) նոյն ամիսու-
թիիններուն թնդանօմներն անդորդածեի ըրբն,
թեափառ եւ իրինց ոլ նոյն գործոցութիւնները շուր-
անդի արժեցին: Խաչ միջան ալ ձեռքբերնին որա-
հել, Բնու որ Աւատառութիւն մէկ քանի ամիսոցնե-
րուն 200 խոշոր թնդանօմնուցը զնդադիներան
առաջանալին եղան էին:

— Ազգանիքայի, ուստիեայի և Տաճէի Աերութիւն
մշ Անդղեացոց հաշունի կանուոր Տաճէի պինու-
րաց գուշչ կալմալը շատ կանու յառաջ կ'երթոց :
Առ զերբն հրատանապարզ, Արիմը զգապահն ար-
դէն կ'եթօպողը գայած է ։ Եօիկա Տաճէի Փաշա ե-
ղող անդ վիացի պաշտոնակայներուն տիեզերորդն է :
Ժբախտութեամբ առնոցն է ։ ոչ մէկը բարձրա-
ցոյն Դրան անկալու թէ անցը Համապատասխանէց :
— Անցու Աէն Հարացային բանակին մէրին հրա-

— Ուստի կամ իշխանին ըստ ամպութեան վիճակը
(այս գողացը) համ գլւոցած է և ասաբինեալ պիտի

481447-0400 1FBF

1. 1990, 2. 1991;

Տ. Ա. Պատում, 190 Ապրիլ: Ո՞ր Տրուսն այս կը քը երեկ իր իշխան Պր. Ալյոստացին՝ զազշխախան գեռու պահին՝ ու Բաղմերացին, Քլարբնալին ու Անդրուսովնե Լորտերուն չես երեք ժամ խօրհրդի նաև աւելին ու Խագունցուն պացելութեան ելլերին ետքը Թարիդ դարձաւ: Ո՞ր Տրուսն աը Լուս տուպիւ ոքէննա պահին երթաց:

Փարիզ, 31 Մարտի 1 թրեւ սաշբ կը զաւցուի,
որ որ 8 քուեն որ 4 մի քաղց գեպ կ գլխնաձամ
բայ պիտօք որ ելլէ: Ժամանակ ու ուղար կ'ըսէ: Թէ
կայօք Մարտի 30ին որ, Անտել պայերը թե ան ըն-
դուներ է, որն որ նորէն Պերին կը զատնոց իր կա-
ռավարութենէն նոր հրահանց ընդաւնելու: Փարիզի
ակրմանոցն մէջ կը կարծուէր, որ Պատշն աշ շատ
շանցիր Ալեքսանդրի ժաղովքին մասնակից պիտօք
լուս:

ԱՆԳՈՒԱ

ութեան իշխանակմբ, ու կամ հրաման տալու գը-
յորդորէ: Անդքինական ու Սորդինի իմաստին
ուսմեանց մէջ զբուած զաշնոց նպաւով, Անդքին
Ասրդինիացի ունեմանոցէն 500,000, գ: մէերթին, և
առին եւրո նոյնափ մ'ալ, և ասքի մը եւորը ուն-
ուոց մէկ միլիոն գ: մէերթին փոխ ովհանը առ հա-
սիրին կ չափա, որմէ հարիւրթին մէկ առողեւ ասքի
դրամանց լուսնի վճարմանը պիտի ուր հաշուի:

፩፻፷፯

Մարտ 17ին ուժիքին Առարք-Եղ Եւթիքն (յա-
ւածուու Հայու) պատրիս կը գրեն: Եւթիք Պատրիք
Ալիքնացի մէջ եղած բանակցութեաց մօնմահից
ըստու: Համար Պարփակ ըրած փարձերը զեր տեմնե-
ին յաջող երբ մը շունեցան, անդիւն պառչի խոր-
իցաւոցին մէն անհետերը պատրաստութիւն կը տե-
մն տէրս միթեն ասիպանքու որ հաստատուել եւ պոշ-
քանաքահանութեան ճամփայ մը բանէ: Առ մոռա-
քը աւելիքութիւնները առան է պատրաստութոց
Խորդից նաևնաժողովն, որն որ մերըն ատենները
փնտութական Վոլոչութեան արտաքոյ կարգի գրա-
նիկներ նպաստ մը լնելու օրինաց ստանդարտութիւնը
ընելու: յանձնաբարութիւնն ընդունած էր: Պա-
տրաստալութ մերժեց տէրութեան ոն պահանջամքը՝ որ
(խորդքանոցին) յառաջաւոն նախին մէջ պրոցուած
ուումարը շարունակելու հաւասաթիւն տրուի: բայց
թիւնեցին ատեն թափութքին արտելու յայտարարու-
թեան մը ձեւը շինեց, որուն մէջ բառական ազդու-
ու պարաւոր կերպով կը նկարագրուի ոյն անհաջո-
իկացիք՝ որուն մէջ Պարու իր գերեաց և անհա-
ստա քաղաքահանութեանին ինկած է:

11 Երժիշխալ մասնաժողովն իր խորհրդանային
ուժած տեղեկաթիւններուն մէջ՝ պրոցի քաջա-
րականութեան միջազգայի պատկերը յուստօք և
բայց առ զբաց մէջ կը ներկայացնեն: Այսուինի քա-
յարականութեան դործոց վեց՝ յուսաչ բերած զը-
տաւոր ստգամանքն առ է, որ Պատշաճ ամեններէ մըր
ուղղորդին յոզդողդ է: անհասասան կզշիացուցման
ը մէջ կը գտնեան: Եւ ինչ թեպէտ եւ կառա-
լարութիւնն իր յառաջուած յորոսաբարութիւննե-
աւն մէջ Վաստրիայի Հետ ամենակ միաբանութիւն
ները խոսացած էր, պատ ամենպին որուց եւ
առարիսի դու հիմներուն մէջ, եղած Հիմնակուան
բարբարերութիւնը՝ ապրիներով յառաջ եղածէն
ուս առեփ ձգածեալ ու երկրուուկ վիճակի մէջ է:
Տանիճային պաշտոնեց գահերը ցը նայն մասնած ո-
տովին մէջ կառավարութիւնը ջատագույնուու համար
առանկանութիւն մ'ըրաւ: Ի մէջ ոյցոց րուա որ նիք
եւ հիմաց ալ Վաստրիայի Հետ միաբան գործելու,
պետք ան տերութեանց Հետ միաբանելու և խո-
ացութեան համեմեց կը բացէայ եւ կը յուսաց,
անաւանդ Յուստիսամի կողմանէ այնպիսի պարտու-
յանընչ զիտում: Բլլարէն ետքը: Կայց պաշտօնին
ու խոսակցութիւնները ժողովշն վայ մէջ վաստ-
ուութիւնն մը յառաջ ընելին, որովհետու արգելն
անօթ է ինչ ուր: Տանիճայինը ուցանած բաց-
աւընելուն ու ամենիալութիւնները միերը ժամանակ-
եան ինչ անօրոշ առէլը ունենան:

Առաջին լրագրին տևազոյ 13ին հիւսիսային Գեղմա-
րայէն հետեւ արդէլը կը զրեն։
Ու վեց մօղաբ եւ վասակար քաշքամկանութիւն
ը կերպութ որ Պրուշ շարունակ ազատ ու չլոց
նաշ, ու չկըքաբար միջնորդութիւն բնելով խա-
ղացածիներ հաստատել կ'ուզեւ Բայց զանե ուն
ից համբու, ուզզութեամբ եւ համբութեամբ եւ
ու զիսաւ պատմինեներավ եզան ըլլաբ՝ զարձե
պատշի) թաղաւորէն կը յուսացինք ու կը սրասէ-
ւ առաջին առաջին առաջին առաջին առաջին առաջին

Պատշին շեղորութիւնն ու միջնորդութիւնը ընկըլու
ամբարքը՝ ինչպէս 1805ին Կազմիսայի, պատիւ այ-
ս շփոթութիւններուն սկսելու միքը թուառատանք
առաջ նպատակար ընթացք ժ' զած է, եւ մինչեւ
իմաց ալ է: Պարզ բայոնութիւն կը ջնայ որ Խո-
առասանի ու թուառ առարկա նպատակար խաղաղութեան
պայմաններ գրանիւ և յու առենցիւր, հակառա-
կորդք նեւ կ'ուզեն բան, սատիկ ետք է բնօք
ու ու կ'աշխատի որ իրեն թշը արտի Վեհանցի
ապարագ թեան ժաղավին մէջ մանելը: Ասոր հա-
մար է որ համանի ու Փարփիք մէջ այնաշի գումանի
անհակցութիւններ կ'ընէ: Եսոց ի վերաց այսր ա-
ռենցին գեւ չուզիք գաղաւաւոց հետ հաւատով
կահանջնուց եւ պարհանագրութեանց առկ մանել:
անհակցութիւնները զագրելու վաճանի մէջ էին
բրութեաւ երբեք չը ուզեք ինք զննեք Խուառ-
ասին գեւ գործելու պարտաւորել: Ի դիպուանի որ
ուստասան իրեն առջւու գործած երաշխաւոր-
թիւնները մերժելու ըլլոր թէք (Պարզ) նոյն առեն
ու զիս պատա պիտ' որ ըլլար որչելու: թէ արդեւք
ուստասան իրաւունք չունեն, եւ կարող պիտ' որ

Ըլքոր ապասովթի ամի կոմ գլուխ ի տրեւելը և ի կամ
դեպ ի տրեւմու այլ զանազա՞ւ:

Ամենէն աւելի անկից կը վարժնար որ Խուստ-
առնեն հարգաւոր եղածէն աւելի կը որաշանչար,
եւ անոր զօրութեան ինչ եւ ից տկարացացումը;
որն որ ամենէն ապջու կոմ ամենէն հմարիս ե-
րաշխաւորութիւնն է, իբեն միշտ շատ երեւցաւ:
Խոհ Փարփղ խաղաղութեան պայմաններուն նկատ-
մամբ Խուստառնին համար աւելի խափառաւոր մեկ-
նութիւն ուզցի քանի զայն որն որ Յունուարի 7-ի
երեք աւրութիւններէն հաստատած ած եւ նոյն խոհ
Խուստառնին ընդունուած էր: Ֆրանքի վարչի մէջ
գալաքցութեան ժողովշն պատերազմի պատրու-
տութեան համար տուած վճարյն այդպիսի մէկնու-
թիւն ու փոխիտութիւն մը տալու եւ տեսէ ինկած է
որով Մարդիք գաշնութքութիւնն ու անոր վրայ ա-
ւերքուած յօդուածը՝ պարագի կ'ելլէ, և նոյն գա-
շնոց մէջ Խուստ գեմ ըստուած զիւբը՝ երկու կօզ-
մոն, նշն խոհ արևմտութիւնը՝ գեմ, մանաւանդ թէ
արք մատու տերութեանց գեմ՝ բայտնագյուն մէշնա-
մական ինքարանների մը կը գիտար. Գետարարի
Տին եղած որոշման՝ Ապրիլի գաշնոց եւ աւելցուած
յօդուածին հետ յարաբերութիւն ունենուը կ'ու-
րանոց, և կը շանու զաշխակցութիւնն անոր բերել,
որ թիգինը չէ թէ միշտ Վարդինի գեմ ալ պա-

աւերազվի լիմակի մէջ գնէ, իրցու թէ նոյն տէրու-
թինք յարձակող հզո՞ւ ըլլար, և կամ թէ անկից
Աւարդիսի, պրուժի և գերմանիցի համար վառեց
մէրած ըլլար, և կամ մէկ Աւարդիս սահրանք ին-
չունենոր և պարտապրուած ըլլար Խուսասանին
զիմացը պատրաստ ըլլար համեր զուբը շաբենի,
այ խաւի կը ջանոյ բաշնակութեան Խոզվը հա-
մերել որ Կալլիսի դէմ դրզուի ցոցեր ընելու
ձեռք զարնէ: Երդ, ինչ մէծ շանեալ ու տափան-
մանի կ'ուշնուածին դէմ խոր հուրդ առաջ խոր հրդա-
կունք՝ որ պրուշ Աւարդիսանին աւելի թուռ (կամ
առօսաւեր) ըլլար:

ԱՐԴԻՇԱԾ

Առաջ 23ին թուրքին հետևալ լուրը կը
ծանուցնեն: Ծամսկերին սիրել գեր. արքեովիս-
կոպոսը իրեւ ծերակատի անդամ, Աներերու օ-
ւիճացը գրայ բլալու քննութեանն անձամբ ներից
դժոխւելու համար առ օրերս իր թեմին հեռացաւ-
թուրին եկաւ:

Առնեն լրագիրը կ'ըսէ: «Եերակուտի յանձնա-
քարտիսն ժողովը, որն որ վանքերու սրբնաց վրաց
պիտի խոր էքը, ամսցո 22ին երկորդ անգամ ժող-
ովցաւ, որպէս վի պահպիսի մէկ նոր ծրագրի մը
սկզբանցը վրաց մասն քննութիւն ընէ՝ որն որ առ-
կից առջի եղածին ակաց պիտի բռնէ: Ծառելը կը
հաստատեն որ առաջարկութեան այն կետերը, ո-
րոնց վրաց շատ հակառակութիւնն եղած եւ զգաւոր
եղանակաւ վիճուած է՝ բարբութին մէկի պիտի
ձգութին: — Արդէն ծանօթ է որ պաշտոնէից վե-
րաբիշալ առաջարկութիւնը պատցամանաւորաց սե-
ներին մէջ քուեից շատ առանձիւթեամբ ընդու-
նելի եղած էք:

— Եւածէին քիչ հենցեւն կը մերժէ քանի մը լրա-
գիրներէ Հրամարակուած ան լուրը՝ թէ փիւմն-
մեցոց բանակն իր ոզգային զրոշը մկանը պիսի
շտանի։ Արդիշեաւ, կը բայց այս իսկ բանակի մը
պատիւը կը դրահանջն որ ամենեւն իր ուեզչական
զրոշն ըրտնուի։

Դարձեալ կը ծանուցի որ Խորմ Նըթայու
օրոշած ած սարդանի առանք բանակը 17,000ի պիտի
ելլ. որուս զի բնդ մէջն ընէն պահպաղը՝ նորէն մարդ-
կակի հարկ չունա:

— Անցալի մէջ զանազան տեսանց մասնակի Աւոն
Գիշաթից ու Ա. Ակը անոնք Արյունից ըստ ած
Տէղաւորացի բազմական առ աջնորդներու աները
քննութեան տակ խնկան : Ես հոգացակութեան պատ-
ճակը բազմաթիւ մակրեցացի գրաւածներ գրաւե-

— Ուղևերի քահանա՞ր որ սուտ լրաբարձութեան մը համար թէ պոմիերի անուն քահանան ծխախոտի մէջ զարիկ խռանելով սորտնամած ըլլաց, բանագիտած եր, երգուանիերուն դաստիարակեց

第二十章

Ա. ՈՒՐԿԵՆ Խարամի 18ին հնութեադրու պէտքարին շետեւեալ լուրջ կու առն : Թափանացի արևմտան տէրութեանց գաշխակցաթեամբ մէջ մանելու : Հաւանականութեան վեցոց շատ կը խօսուի : Աս նիւթին նկատմանք կը նամք ձեկի շետեւեոյ լուրջ ծանուցանել, պոտ որ ննիք ամենեն տէկի զամանակու կը լուրջ : Սարդինիայի տէրութեան առաջա-

նահցութեան մէջ մանելին քիչ մ'էպըր՝ որ
Անմէս միւր Թուկանցիի մէջ և և զազդիական
վեսպոնը, Թուկուտական կառավարութեան հրատե-
մ'լուս որ աս գաշնակցութեան մէջ մանէ: Կառա-
վարութիւն ասոր պատասխան տուռութէ ինք չէ
զգը կենացու օրոշած է, ու աս իր վճիռը անմիջա-
պես Ա իննեացի գահնին ծանոցը: Եւստրիական
կուտայութիւննեւ այ Թուկանցիի աս պատասխա-
նը առաւա, որ Հիմնական հրամա իր շէպչը մնացի աղեկ-
է: Խնդիքէ ինքը աս սպասարկութեան բառը
Թուկանական պաշտոնեաներուն, որոնց Եւստրիային
պոշ հաւանութեան մը կը սպասէին, այնչափ հայ-
ցոյնկան նշրեցաւ: Գրաբեալ աս ալ սացոյ է, որ
աւստրիական կառավարութեանն, Կեապղիսը աս
գաշնակցութեան մէջ խովելու համար ըրած բոլոր
շնորհերը պարապի ելան: Երկու Ավելինցի թագա-
ւորը որոշած է որ չեղաք կենաց, եւ որեւէնու ան չե-
ղաք կեցող տերութեանց նկատմամբ դրան սկզբանը
ները բարդ ամենոց կ'ընդունի ու կը պահէ:
Հիմն ինքիրն ասոր կու գայ, որ արդեւս արեւ-
մանան տերութեաններն ան սկզբան դորձածութիւ-
նը թէ զգուց գաճառքը կը պաշտամէն, Դանէ պայ-
կառավարութեան նկատմամբ ալ կընան երկայն ա-
տեն ընդունի՞ որն որ պատշաճողի գաշտին շատ
մատ է, Խնդիքէ Նեապղուայ տերութիւնը:

፩፻፭፲፯

Տեղայն Հռըածնացոց առ ըքած պատերազմի
պրոբառաւուաց որթանի կը հրասարակէ՝ բայց զդժ-
ամասութեամի ասիկա հիմա գործնական բան մը
եղած է։ Անդ պիստ ալ շատ անդ ալ՝ Քափիաստան-
ցոց հետ նպաստէս կը վարուի, որպէս զի ան գաւա-
ռը ձեռքէն չանէ։

Ա Խ Ս Ո Ւ Մ Ն Ա Կ Ա Ն Ք

ପ୍ରକାଶକ ମେଳି

A h u o h y i f o l y u h y

ԿԵՆՔՆ ԱԻ ԳՈՐԾՎԵՐԸ

2

“1,05՛ տարեն Տիեզերականի կուսովկազը, դողմէ մաքան
գործն առելիք չը աշ դն կերպին կարդ տուրքեց Հայութ
ուր տաւաշարկութիւն մ' բառ։ Արևու դ ործադրուելով իր
թ եղան եւ մէկ հոգինան Աւաշինիլը ըստ զօրաց վերին
հրամանաւարութենին Հայութիկ զօրագիրի կարգ անց-
նելով պատիւը պիտի ուսուադէր, բայց մէկայ կազմակե-
ցէին ու առաւելութիւնը պիտի որ տնօւնաք՝ որ թա-
գաւործն զրուած հրամանական մը որոշականական կեր-
պով զօրագիր պիտի որ ճանչցուեն է ի միջայ այսու տես-
նային առ բանու որ տեսան։ Հրամանաւարութիւնը ներ-
դուզ ու բանակէն է լու։ Մերինամի Շարիք մնան կու-
սականին իրեն ազգայուն տարեն, որ բանակին մէջ մեռ,
տասնիկ պատասխան տառա. “Թէ որ շուք կը համարիիք
որ աստիճ պատիք մի յանձն առ նուն, որուն նշ ըստը
ու պատիք յաբակեցուու է, բայց է թէ իմ տէկարու-
թեան վրայ շատ մահարդ համերգա մ ունիքի։” Աւուրե-
ալ 1751թն մինչև 1753թն ձևուր աստիճնուն իւեամբ ան-
ցաց։ Խոկ 1753թն դարձան երբ որ Պատասխար զօրա-
գիրն Երկու զանձն զօրցաց 1753 Երբասահայրէն Ադր-
դինիսին եկաւ, իրուու զօրագիրին ոշնուկան մաս ընկե-
րուցու։ “Թէաք են զիս գմէն քիչ մը որդեւուց տեղ
մարդ որ մեզին կ'ընէր, եթէ մուսած եւս. ըլլուն որ զիս
պատարացի գուշոց տանուց չեն ենէ իրաւափրամին և ան-
եւ ընշասիրութեան խորհուրդն, այդ մի միջն հայրե-
նեաց ծաւաւեւու ուժեւին ըստնութեւ։”

Պրոտառքի պրաւունքին դժբախտ ելքը ծանօթէ ։ Պրաւունքը և իրգինայիշները սահմանական թղթեաւուրած թեան ընդհանուր տեսուսը՝ բնիքավիճն Ֆրանցիլիքին միջնորդութեամբը՝ պրաւուրապմահներն կարաւիքին ու բեռնորդութեամբը՝ պատուրապմահներն առաջ էր առաջնական համար 150 կամք, և ունեց համար հարկաւոր ձիակը պատրաստելու եաւեւ։ Դեռ ի արեւմասը մարդաց եւա։ Տուրքնենց ըլորդը յարձակիների առանելուն ևս միջնական Դաշտակի թղթատանիւնն իշխանութեանը Երեխներու մէջն զորո հանելու մասը։ Պրաւունքը Վագոնիսի պատունեամերան, զրած թղթին մէջ, զարդ ու ուրանիներուն անզ ործունեաթիւնը ամբուսանելուն և այլը Տեհրանին հրամագրին նեպանիշամ ու ձիք ծառացուն մի ինչը դախութեամբ կը մէշէ, բաելով թէ, Քուզը Արքինայի մէջ պատրաստուկանն իշխան է։ Արքայանութեան օրինակ մինակ զինքը տեսուծ եմ։ Իր արագութեան մէջ ծանր ու դժուարին ձեռնորդութեան մը հորկ բայսով, իր նոր օգնուկան զօրապետը (Ալաջինկաթը) խորհրդի կունցըց։ Աւ, ու կը լուս Ալաջինկեթին, որ չափ ոք կը նայի բայց այս կամքը իշխան պատրաստուկանն իշխան է։

բայ ու պատրաստ յանախ քաղց. իսկ ծանր թշուա-
խօֆնելն եւ ուղիղ ծանրութիւնները կամաց ու համա-
գարս քայլով հաւելեն բերել ուղար. և առ խորհութեա-
յազմեց, բանակի երկու մաս բաժնութեաց: Պրատակց
զորութեալ 1200 հոգու ով յաւաճապահ գունդով առա-
քարեց, և մեկու մասցած զօրը Տէօնակեր գնդա պահակին
առաջնորդ ու մեծ ետքի կամաց կամոց եւա. էն կ'ըրթար
ձամբան: Աւաշնիկից իրերով ամենդի հիմանգամի երան
պատիւթառ: Աւունիկիմ ըստ Յաւաճի թիթկունց արդեն
Պրատակց զօրութեալին եկա երբոր զօրը Յուրը օսկ
ըրբէն 50 մզն հետա. Մանուկակերտ պետին կեցըց
բանական եր: Եցի ուրեմն համեմու համար պէտք էր
երկու անգամ պետէ անցնիլ և. անոր հարուակացի
ներ. մը համբայ ընել: Ավարքա Աւաշնիկիթինին վարչաց
համառատադիր պատմից կը զրէ թէ Յաւաճի Գի առ-
տաւոնց կանոն երդին անձն բան պատրաստ եր. լուզը
դաբճ և աւելինինին գետաբերանին քիչ մը վեր գետու ան-
ցու, և. Մանուկակը զ ետքն հարուակին եղեցընին վարչաց
աթեանց կարտուսութեանք, բառա զնաց: Աւաշնիկիթին
ըստ անգամ կ'ըսէր թէ, տեսոծ աւապամներու ու մէջ
մանուն պեղեցիկը՝ բրիսանակին բանակին նոյն առ տա-
նութաց ելքին. տեսացան եր: Վանական որ իր մայրուը
համացդեխու հազար գունդ գունդ կազա իմաստ
կորպուսութեամբ յառաջ կը քայէր: Եթէ ուր արեւը
անսկ փայլուն զբացերուն վայց կը ճառապայլիթէր, ուշ
դին վեաը մեզմ ըստ արքով կը վակէր կ'երթար, իսկ
ձմեռ պին թամաքափառ մասուն մը բոլոր բանակին վայց
շրաբ կ'ընէր: Թէ պաշտանուկինին ու թէ զիւսութեան
ու զաւարակ բարի բարի յօրերով եւ հարաւառն վաստ-
անի թամբ քաջայեց բուած երին: Առանձին եղաց երկարաց
անգամ պետին վայսէն ուղան ու գլուխ ի ան բերդին եր-
թառու համան մաս մասուն մը կ'ըսէր կ'ան բերդին եր-

շահնշանք դպրանի մասն թ շատութեան էրկու կողոց հարացնի զգաւոր վայրակիւներն այժմակում էր կրկին, սպառ և ու մշտին շփոթութիւն նկատ ։ Զարդարած ու շիմքութ զօդը ինչ ընկըլըր մըր զինուր, առաջի եւ առ անց նայերու ինչպէս որ կը հանդիպէր անուսունդ, բայց մշտին սկսու կրակ լինելու ։ Եւ մասնաւունքն թ շատութիւն անձնաւոր պէտք առ այնու ու անսէնն աւշազաց մահարեւ գրին դափնիւնքն գերծ մեալու համար, ցիր ու ցանուացու մասնաւունքը անձնաւու ։

զիներուն կեսեա աւելին կրու մեռ տօ եւ կամ պիրաւա-
րած էր: Ավելունութից պաշտամակարգերը ու մեջն եր-
ևնասած ու 37ը պիրաւուրած էր. այդ իսկ Պրատագը
դրապետը ճանք վեցը տատե էր: Առ պատրազին
մէջ մեայն Առաջինիցից էր, որ տներիկիւ քաջանթիւն
կը ցացընէր. առ գին առ զին վաշերը կը զօրապեսնին
հրանուները կը տանէր, որով առնեն աւ էր թշնամին զին
հրացանին համապետու վաստակ մէջ էր: Առ պատ-
րազին եալն իր եղբօրք գրած մէկ նամակին մէջ առ-
անձն կը զբացէ. “Միանկ Աստուծոյ առանձին մէկ
խնամքու առ պատրազին ոչ ոչ երց, որից երց, որից երց
վայրից զին անդամ գնդակի ծակուուն էր, երկու անձամ հեծան ու
շոր զին միշտիները կը զայնուին կից ինուցին:

որ պատերազմի բարություններս հաջի գրք ուսուցու, որ պատերազմի բարություն ու հոգը նոյն ինչ բարձրան մասեւն կը քարոզաւէք: Ասմանէլ Տեսիսի մեջ՝ առաջամ զօրոց զնդի մ'ամա՞Ն: Իր քարոզին մէջ Ամենի մեջի վրայ անոնկ բան մ'ըսու, որն որ Կոյնութեան մէջ ազդ եցու միան ըսու, և եազդէն ու իրքն է առանդու շակառն ինչ շատ անոնմ: յառաջ բերու եցու: Քարոզից Վիճակինիցի զօրոց բացցրած քաղաքութեան վրայ խոսու առենի տանին քուս, պարբե, առ բանին պարզութեափ սրբնու մը, ունու ՀՄ Երիմասապէտ գիւղուն Աւոշնիթըն զնդութիւն յառաջ ընթէլ, ու բարե հետագիւնք, ինչպէս որ կը յա առաջ: Վասն ճշնախամասն ինչն անոր համուր անոնկ զարձնանի եղածաւանական պահեց, որովհետեւ իր հայրենին ազակ մէկ մէծ ծառացութիւն մ'ընէլ, պիտի որ ուզ անոր, ու Վազր Դաշնութեան մընդհանուր զգաց անու ու Հր, և, ոս զց անձնուն համար ու որ պետքիր ժայռվքը պատերազմի պատասխանիթեան համար 40,000 փուլութ պիտի ընթէլ առաջ: Հաւանիթէն եռոց ու փցո որ Աւոշնիթըն ըստ Վիճակինիցի զօրոց վերին կրունակառարանիթինը քանուածու: Աւոշնիթըն յառաջ քան առ բան, բանն առանդ քանի մը պացնունինը ու առաջրէցի, ու ի մէջ պարզ պահանջնը որ իր պաշտոնական ընտրութեան մէջ քան առենայ, համաստոր զօրոց զնդերուն մէջ ուսեւի ողիկ կարգաւորութիւնն իւ խոնուի, թէ ուսեւ մայական վնարուի, և անոնկ բնդհանու վերանութիւնը մ'ըրաց որպէսիր հասցնելու առնախանի եւեալ մը հասուաստի:

11. ուժինիթի 1755ին աշխատ վերսկիւց բազմ
պատճեններ գրուեց , եւ երեք տարի անու մէջ մասու-
յա առանձ անոր զ սրբած զ արքերան պատճեններ հանդ
ու մէկի մէկի մէշել աւերջ կը սեղանիք : Անգր
անակն է երեսայ ըստ թէ իր այս ժամանակի վրա և
ուղարձ յանկութիւններ զանիքն սորոց ինչուց մէջ
ըստ եկեղեց կ'ունեմ բար . կը խոհեմանթիւնը . համ-
երութիւնը . մասու հաստատութիւնն , անհանրութ-
իւնն ու . կորդի կունուն միւր ուսացածութիւնը : Ա-

բայց ենտեւ պայմանագիրը և առ պարագաները՝ զի-
նուարակին ծովացոյթ և հանդ հետ կապահպահեին ու-
նեցած ամէն զորքը մշջ զանգազոյթին և անզամ-
ձութին ու ցարքին համար՝ Աւաշինելիքին միա ասի-
պահ էր մինչև պաշտպանագիրն սկզբ մը բանած կե-
նալու, անոր համար առ իմժ շահեցաւ քաջ զարտպարք
մինչև համազ մեծամեծ զորքերը զորքերու։ Տաղը իր
ուրի պաշտպանագիրն զրից մշջ սասայուծ քարտանի ինչնին
ու ձարբիր թիւնը իր ապագայ ո օրծողացեն և անցը համար
շատ հարկաւոր եւ օգտակար եղաւ։ Տնօք մինչեւ 1758
ներփակարար, Հրոմանառութեան պաշտոնի պա-
հեց, և որպէս հայութազին դիմուա որ նպաստին
հնից ընթրը նորին Փալլինաց որ ձեռքին եւս առնուլ
էր, եթի որ աս գախճանին համաւ շարքիրն առ-
շակեցու ու նորէն Սամբ Աւանդն դիմուա:

THE PUPILS OF THE PUPILS

Фундаментът на кръгът е изграден от

դաշտին վրոյ, որն որ համար մակերեսը ուղիղէ է և կ. 1660
ոսք բարձր է, Հարդիքը այսի մեջ լինը տարած ու ուն-
է, որն որ Ամազոն մեծ գետին աղբիւ թէ և Խափից
երկու Հարդիք տարիէն աւելի յառաջ Հոգուկի և
Կարթիս ունտամբ Հարուսս Սպասիացի մ'առ կող-
մերս իր ոչխարժերու եւ լամաներու անհանոր Հո-
տուրու բերքովը կ'ապրեր, զօրնիք գալութիւնն
շնչիկներու ձեւալով Հոգիսներու մէջ արտօնել իս-
տար: Օր մը ասք Համբաւերէն մէկն իր ոչխարժե-
րէն մէկը վճառելու ելած ըլլալով՝ լիրան մէկ խո-
ռոք մաս, ո հօն կրակ վասելով քան եղաւ,
երբոր քնէն արթւրունու տեսաւ որ կրտին քովի-
քարերէն մէկը հաներ է, ո անոր տեղին արծաթի
խոշը զանգուած որ կը կենար: Աս գէպքիս լուրը
կայծակի շատամետեակը չօրս կողմը տարածաւելով,
այն անբնակ տեղըցն մէջ անհաւատայի տրագու-
թեամբ Սեւոյ տի հապաց քողովոր կանգնաւցաւ,
որն որ Փերտի գոնձն ու երկիրս վրոյ եղած ամ-
են պատուական քաղցրն է:

Վաղքին շըլակոյքը բողը բողը Հնդիկներու քանի մ'ոզրութիվ հետզեր կը գտնուին, որոնք որ եղէ զներու ու կուսցին հողով շինուած են: Իսկ քաղքին մէջ ալ նոյն տեսակ հետզեր կը տեսնուին հոդիքառեցներու, վաճառ ականներու և պանդոկապետներու աւելի կարգ աւորուալ ընակարաններու քով: Աս բնակիւթեանց շատը արծամի հանդերու զբու շինուած են, որովհետեւ բախուզորեամեն մէն մասու քաղքին մէջ կ'ըլլայ, ու շատ համբաւ էինքներ կրնան իրենց ճաշուտնեն անգովով մը անենուած տակ այն խոռոչն իշխալ, ուսկից որ իրենց գունձը կը փորէն:

Այս իսկ փաղողներու մէջ հանքերու ծաներ կը դատուին, եւ քաղցին յատակեն ան աստիճանի տեսն կոզմ փորուած է, որ քաղցրը շատ վասնդի մէջ է օր մը բնիքինքն իր ստորերկեց զ անձին մը բնիքած տեսնելու: Հոս երիբի երեան շատ մօտ գրանուող հանքերն ամենէն պարզ կերպով կը գործուին: Ոգոր հանքերու մէջ իջալու համար խոռոչն ներփակ կոզմը փորուած աստիճաններ կամ պարզապես վրոյց վրայ քարեր կմերզի շինուած ամեռուող մը կը գործածեն, որտեղ այնպէս անհաստու էն՝ որ շատ անզամ ստորագնդք աս աստիճաններէն իջած ամեննեն խոռոչն անդունքը կը զլուորին: Տակ մ.ծ կոտկ հանքերու մէջ պատուոյի (պատ-շա-պ) պէտութեամբ կ'իջևան, որն որ ըստիով մը կը դարձուի, որոց շատ անզամ շուաններն այնչափ մօշտ կ'ըլլան որ, առ մինչու առ առ մինչու աւելի տառական մը է:

Հօրբոր Հանքի մը խորոշ մասուապյին աեւ կ'ըլլաց :
Այսի հաղիքը կը անելով դ ործառքները հմերու
պաշտամագ վասնագ ըլլաւը, ինչու որ ծառերուն արժանա-
ւերը հողը պինդ կը բանեն. բայց հս առոր ներհակ
անենէն, ին անառա ըլլաւուն շատ անգամ հաղիքը
որդանելով գործառքները ունկը կը մնան : Անոր
հանուր աս դորձքին զեազողները մինակ Հնդկիներին
ն, որոնք որը 2—3 շնչինին աշին թօնակ մ'անին :
ործառքները համաց հակերնեն ողինձ պարկե-

Ուստի Անն ասողիկած ազատամբուրդ ու մը, և ի փառ
սիմվոլու ու քանի մ' արմատ կ' ուտեն, որոնց չետ
մէկ դաշտի հնդկանցի ամէջ (Chocolate) ու բա-
ժակ մըն այլ չետ կը խմեն: Եսի կը սոսրեն եւոք կի-
րածնեն և Ամերիկացւոց հաջակաւոր էւութերդ կաջած
աւալիքը, որն որ կախմիք պպակեցի Շետ խառնուած
մէն ու գետնախնձորէ շինուած կերախուր մինչ է,
տար կը զայ գարձեալ բաժակ մը չուսուանչ կը բնեն,
որն որ տեսակ մը շաբարսկի (root) է: Անը յե-
շուած շետ խմելիքը Շետեւալ կերպազ կը շինակի:
Եւուր ընուանիկը մէկոնդ կը մորդին, և մէջ
կնքի (չենի) մը բազօքակիքը կ'անցնին, իս բարանչիքը
պ' իր կրցածնին շափ բերանը որմինար կ'առնեն, ու
կատարեալ ծամելին ևտեւ նոյնը կնքին մէջ կը
թընէ: Ես գործապութիւնը կը շարաւախուի միջնէն
որ բաւական քանակութիւն հաւաքուի: Խորեն առ
սիրելը ջողով և արիշ խոտնուրդներով հողէ ա-
ճանիք մը մէջ փոփիկը կ'եփին, ու ինու կու տան
որ խնիքի: Ամէջ կ'ու վնա խմելիքն աւելի ընախք ը-
նել, ան տանն ամսուր հողին մէջ կը մորդին և
կարեի եւլուծն շափ երկայն ժամանակ անանի կը
պահին: Ես զգունիք բամելիքը Անդերսոյի թուն-
կա պ' ազդիքն կերպարան համեմ՝ ըլլուր կը զայէ,
որովհետեւ աս ազդը արագ լինթաց ելլուրուն որուա-
լու ատեն կը մորթէ, ու անոր սոսրենքարին մէջ զ անու-
ած խոսք երիւն ընդունէլն կ'աւատ:

•O U 'B A H G A H Y

Աս շարթ ու Խրդմի թերակղզոյն
ընտագման տախոսակմր հրատարակեցինք հայե-
րէն լեզուա, հիմակու ան քաղաքացին ինչիրա-
ներու եւ խօստիցութեանց կենդրանն եղալ
նայն թերակղզոյն վրայ մեր ապրանքոց պայ-
ծառ գաղտնաբար մը առող համար: Աս աշխար-
հացոյ տախոսակը ինելու առևննիս Եւրա-
սոյի մէջ երած առևնէն երեւ ելի ու առևնա-
նոր Խորդմի տախոսակմրէն այլքերու ու առջեւ
առևննիք, ու ըստ այնմ առևնուն կառագիլու-
թիւններն առար մէջ առնընդիւր ջանացինք:
Մէջը նշանակուած են նաև թէ որ առվերին
Խորդմի գործադրութիւր, Գաղցիացիք ու Հոմերիք ու որ
տեղերը Առուար բանած են իրենց զօրքերափու:
Խորդմի թերակղզոյն աշխարհագրական
զրկցն ու յասկութեանցը վրայ բառ տիկանիս-
ուած ենք լրագրու 1854ին ՅԱ թէու ցն մէջ:

ԳԻԵՆԻԱՅԻ ԴՐԱՄԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԸՆԹԱՑՔ						
1855 ՄԱՐՏԻ 27 (15)	28 (16)	29 (17)	30 (18)	31 (19)	2 (21)	
մագիստրոս 100 Հորդան. Ֆիբ.՝ արք. ֆիբ.՝ 102½;	103½	102½	102½	—	—	2 արքա ամեաւ հորդ.
շահակ թէ 100 ընթացայի ֆիբ.՝	125%	125%	124½	125	124½	124½ ½
քաջազն 340 Դաւազն. լիքու.՝	122½	123½	123½	123½	123½	2 0 0 0
անձնա 3 փառա պարութ.՝	12.14	12	9	6	8	12.9 3 0 0 0
անձնարի 100 մորք պահպան.՝	91½	92½	91½	92½	91½	91½ 2 0 0 0
որդիքին 300 ֆարա.՝	—	—	—	—	143½	2 0 0 0 0
բայց 300 առաջարկած միար.՝	124½	124½	123½	122½	123½	123½ 2 0 0 0
որդիք 300 ֆարա.՝	136½	136	135½	145	135½	143½ 2 0 0 0
ուսութանութ ուս Մարդ 120 ֆի.՝	124½	124½	123½	123½	123½	123½ 3 0 0 0
ուսութ. 1 առաջ. որդ. ֆիբ.՝	393	393	393	393	—	406 31 որ 0 0 0
ուսութ.՝	222	222	222	—	222	31 0 0 0 0
Հուշաչ Շնուհու.՝	29½	29½	28½	28½	28½	28½ 28½ 0 0 0
ՀՀՈ (Ալթամաժի)	28½	28½	28½	27	28	28½ 28½ 0 0 0